

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2½ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

КАКО ДА ОЧВРСНУ ДЕЦА?

(Др. Ернст Брике).

(Свршетак).

Лице и руке, кад су већ на то навикнуте, треба дневно у ладној води прати; од остале површине тела ваља само мали део прати, па се у том реду увек све даље иде, док се напослетку тако не удеси, да сваки део тела буде једанпут недељно опран. Кад је дете у шестој години, може пробати за време летње врућине, да се цело тело одједанпут окупа. То се обично тако ради, да се за јутра метне у повећи суд воде, који није дубок, на сунце; та се вода преко дана загреје до 20—25° С. и онда се на пољу дете окупа. Но може се са устајалом водом и у соби окupati. У сваком случају ваља дете брзо обрисати.

Докле се могу та ладна купања предузимати кад већ лето превали? Купање целог тела може се обављати само док је врућина, а поједини делови могу се прати према добу дечијем, дуже или краће. Кад већ толико захлади, да се собе морају ложити, онда се мањој деци могу прати само руке и лице. Овај рок важи за северну и средњу Европу, где се ложи благовремено, за јужну Европу не би имао смисла.

Познато је да се у многим породицама перу и купају деца у ладној води и преко целе зиме, па не фали ником ништа, при свем том не могу ником саветовати, да то чини.

Ту мора човек да рачуна са оним што је могуће. Познато је, да ни одрасли не могу да подносе зими тако добро ладну воду, као лети. Вода за умивање, која нам лети због своје ладноће прија, сувише нам је ладна при истој топлоти, зими. Зимње пливаонице, које су напуњене загрејаном водом, тако, да јој је температура така иста као оној, што се лети у њој купамо, те су нам пливаонице зими и у пролеће сувише ладне, ма да је локал добро загрејан. Често се после таквих купања појављују болести од назеба, које постају можда тако исто и усљед спољашњег ладног ваздуха, као што им је узрок и само купатило. То ништа друго не доказује, но да смо усљед купања постали осетљивији. То је тако исто, као кад се зими добро утопимо, па изађемо на улицу.

Из свега излази, да зими мање можемо да поднесемо ладну воду него лети. Сад

ми та ладна купања употребљујемо, да нам деца очврсну, да предупредимо болести, које долазе од назеба; али онда морамо допустити, да болести од назеба не долазе само и покрај свег ладног купања, него баш усљед тога. У таком случају мора се онда ладно купање одмах напустити, и не сме се онда можда педељама дете на поље изнети, а то му више шкоди него што му могу зими помоћи ладна купања.

Кад већ оћемо да и преко зиме прођемо ладна купатила, онда ваља то украј топле пећи чинити, а дете да стоји у дрвеној кади до чланака у топлој води. При том га ваља брзо опрати, и брзо и потпуно избрисати.

Да се сад опет вратимо на лето. Сад смо доспели до седме године детиње, у којој се дете већ може почети купати у ладној води, пошто је најпре од лечника прегледано. Може бити да има таквих не правилности, које до сад ништа нису сметале, али усљед којих се можда не сме дете купати у ладној води. Овде разумем купање у слободном зраку, дакле у текућој води, коју је сунце до 16° Реом или више загрејало.

Така купатила су најбоља за то, да дете учи пливати, јер у тој води може дуже остати него у ладнијој. Така вода је најбоља и за то, да се дете од летње жеге расхлади. Обично се мисли, да је за разхлађивање много боље још ладније купатило, али то не стоји. При купању губи тело на површини своју топлоту, која се изнутра мора накнадити; а за то треба времена. Тиме настаје и знатан уплив на живце, и промена у подели крвној, и то тим пре и тим јаче, што је вода ладнија; па баш усљед тога је опасно, да оставимо дете дуже у води. Може се дакле догодити, да га морамо већ пре извадити из воде, но што му је вода одузела онолико топлоте, колко би му одузела била мало топлија вода, у којој би га могли дуже оставити.

Што је дете старије, тиме све боље може да поднесе ладну воду; између једанајсте и шеснајсте године најснажније одолева ладној води (наравно, које мало

раније а које мало доцније) неко време онда та снага постоји на једној мери, да после према телесном саставу и начину живота, после опет почне опадати. Велим према телесном саставу и начину живота. Изгледа, као да они, који подоста пију јака пића, не вољу баш врло ладну воду. Већ код старих Римљана су опазили, да кад који младић почне изостајати из купалишта, да се одао пићу.

Докле се може у јесен купати, кад је човек у добу младићском? Колико може вода да буде ладна, па да онда прекинемо с купањем? Сећам се, да су се у Штралсунду ђаци горње гимназије купали у мору још и онда, кад је температура воде спала на 11° Реом. Они су скочили у воду, мало су се бацакали, па су онда журно излазили, обрисали се и у хитњи навукли. То купање понајвише је било без хрђавих посљедица. Гдекоји је добио кивавицу или болове при гутању, па је то био знак свима, да се оставе купања.

Било је дабогме случајева да су људи пробали лед, па туда скакали у воду. Таког једног човека, који је у својој младости то радио, што су ми приповедали они, који су га тада познавали, видео сам већ као човека од 50 година, и могу рећи, да му то баш ништа није шкодило; та има случајева, кад људи пропадну кроз лед, па тамо неколико минута остају, док их не извуку, па се од тог ни не разболу. Али ја ипак така ледена купатила сматрам за неопростиви грех.

Ни старија деца не треба да се купају у води, која је ладнија од 14° Реом., кад је при руци топлије купатило, а кад се ко већ у такој ладној води купа, нека то чини врло кратко и врло брзо. То ће дабогме многоме изгледати као нека разњеженост, али су у новије доба и лекари другог мњења у томе.

У енглеским купатилама, која леже при северном мору, купају се они енергични Енглези у прилично ладној води. Али су у пређашњим годинама нашли лекари код ондашњих гостију у купатилама таквих посљедица, усљед којих су се морали манути купања. За то се при таквом купању мора мотрити и на то, има ли каквих злих по-

сљедица. Осим тога мора се пазити код мушке деце, да ли се туже, да им је у води зима, или се после купања тешко загревају. Така мушка деца смеју само врло кратко време бити у води, или морају сасвим напустити купање. Ја велим „мушка деца“ јер за женску децу нису уопште така ладна купатила.

Свака вода, која се за купање употребљује, мора бити сасвим чиста. Где држимо да је сумњива, не сме така вода у уста доћи. Сад скоро, септембра месеца 1890. год. избила је у једној вароши читава мала епидемија, а доцније се показало, да је избила из купалишта тамошње касарне. Деца, која имају ма најмању раницу, ма само задерану кожицу, не треба да се купају, прво за то, јер вода не потпомаже да то зараста, а друго, то су отворена врата, куда заразна каква болест, најлакше и најбрже улази.

Деца и мушка и женска, па и одрасли, не треба да се купају одмах после јела; између јела и купања ваља да прође бар три сата времена. Па и кад се само поједини делови трупа перу, треба толико исто времена да прође. То треба да запамте особито они родитељи, који имају обичај да своју децу перу, пре но што ова иду да спавају, и то не само да им перу лице, врат и руке, већ им гдекоји перу и читав труп.

Сад настаје једно важно питање: Од какве су користи купатила за младиће? Ту морам признати, да између свега онога, што је говорено, како су купатила нужна за неговање коже, и како су она једино средство да се дисање кроз кожу одржи, између свега тога велим бадава тражим какво на искуству основано оправдање. Да ли се сељаци и њихове жене при радњи мање зноје у оним пределима, где нема воде за купање, или где се и покрај воде не купају? Њихова кожа не буде усљед тога оно, што се каже нечиста, она буде само прљава. Кад видимо, Циганина или дротара, па не гледимо на то, што је од свог заната већ испрљан, да ли видимо на њему какве погрешке, која не би на њега наишла, да се је купао? Не! Ми тога не видимо. Али би купањем зацело опран и

чист био, бар за онај пар. А чистота је тако лепа ствар, да не мора од хигијене позајмљивати препоруке, које су сумњиве вредности, она се и сама препоручује.

Не може се ни то испоставити, да су они, који се много купају, здравији и снажнији од оних, који се мало или никако не купају; исто тако није ни умирање мање код њих. Ту врло упливишу и много упливишу друге околности, па се за то купање само, као једна околност не може осетити.

Али има случајева, да се код појединих лица види благотворан уплив купања. Има људи, који се усљед тога осећају свежијима, имају бољи апетит, и лепшу боју у лицу. Ово последње баш није правило. Обично боја остане иста, кад кад човек мало и ослаби, али му се апетит на боље окрене, па онда с јесени тек накнадно осети добар уплив купања. Младићи постану снажнији, добију лепшу боју. То су знаци бољег стварања крви, а то је за очвршћавање много важније, него само то, да се ладном водом ступи осетљивост нашег тела према наглој промени у топлоти.

Не полажем никакве вредности на тушеве, који су ладнији, него она вода, у којој се купамо. Није се испоставило, да су коме здравом човеку штогод користили, али то се испоставило, да су од њих добили бол у плећима или кожи на глави, па да се усљед тога и купање морало напустити.

А у чему се састоји очвршћавање зими, за коју сам казао, да је за тај посао најнезгоднија? Прво у томе, да се собе не прегреју. За децу испод три године ће се дабогме морати угрејати соба и до 16° Реом. а већој деци доста је и 15° Реом., али се морају при том тако обући, да им није зима. Кад погледамо децу Шпањолаца и Талијана, видимо, да иста могу бити здрава још и при мањој температури.

Кад се непрестано бави човек у просторијама ладним, могу наићи болести, које од назеба долазе; али осим тога постају ту и они црвени отоци на рукама и ногама. Ја не говорим о смрзнутим деловима тела, за које много нижа температура треба, него о оним несносним оточима на

прстима, који после сврбе, и од којих пате зими многи младићи. У северној Италији има тога много више него код нас, а тамо после на далеком северу су опет чешћи. То наилазимо особито код оних, који се баве по читав дан у ладним просторијама, код куварица и трговачких помоћника, даље код деце у оним породицама, које станују у собама испод којих су подруми.

Код деце ваља и то имати на уму, да што су мања, тим више проводе у дољним слојевима ваздуха, који су баш и најхладнији. С тога им треба ноге утоплити онолико колико треба, а доста је онда, кад им ноге нису ладне, кад их опипамо.

Друго је правило, да децу, наравно као што треба утопљену, ваља према добу детињем, краће или дуже времена изводити у слободан зрак, док нису јаки мразеви. Кад наступе јаки мразеви, онда се здраво дете сме изводити према своје добу и према јачини мряза, напоље. Одојчад се на таком времену уопште не износи, тим мање, у колико су млађа. Ако већ мора бити, онда их ваља добро умотати. У том се не треба угледати на то, како се износе деца богатих родитеља, него како оне сиромашне жене своју децу умотавају, кад их собом носе. Није довољно, да је дете само добро утопљено, него треба се постарати, да онај ладни ваздух дете не удише непосредно. То се и тако може учинити, кад се марама на глави детињој тако удеси као каква стреја, па се онда још једном лаком и ретком марамом покрије.

Деца, која већ трче, могу се при слабијем мразу, кад је дакле два до три степена испод нуле, могу се изводити, али само на кратко време; на дуже шетње не смеју се водити пешке. Кад су мразеви већ тако јаки, да се деца не би смела изводити, онда се могу онако обући, као да ће ићи на сокак, па се могу пустити у добро изветрену собу или добро изветрен затворен ходник, да се тамо играју. То су већ многи дечији лекари препоручивали, а зацело је и на свом месту, кад зима стегне, па не могу недељама или месецима да излазе. Уопште, кад се температура спусти испод 8° Реом. испод нуле, не би требало децу, која су испод шест година

изводити; која су преко шест година, код тих се то већ за то не може чинити, што морају да иду у школу.

Овде морам још једанпут споменути то, да је баш јака зима опасна по децу, а да је влага много мање опасна. Кад је међава, а температура на нули, може дете слободно ићи у шетњу, ако је само добро утопљено, много пре, него кад је сув ветар, а температура 4—5° Реом. испод нуле.

Од седме године почевши, све боље може дете да издржи зиму, тако, да дете од десет година или више, може, кад је здраво и добро утопљено, да издржи сваку зиму, која је код нас обична; али само колико ће остати на пољу, равна се према јачини зиме, већ и због тога, да се не би поједини делови тела, који су мање склоњени, смрзли.

За кретање у зимском ваздуху особито се препоручује трка на леду; а оно што зими не би требало радити, то су излети и пењање по бреговима. Ко трчи на леду, тај то ради због кретања, и може манути кад хоће, али ко иде по бреговима, тај се неће манути, док не стигне, куд је наумио. При том зими још не можемо имати тако лако одело као лети, па се већма напреже и срце и плућа, него кад се крећемо у равници.

Али има једна ствар, у којој човек не може очврнути и која се не сме пробати а то је поћни сан и одмор. Обично се вели; „Треба децу научити, да седам сати спавају, много спавање је само хрђава навика? А требало би управо противно да се каже: Колико ће ко спавати, зависи од његовог читавог телесног састава, а особито његових живаца. Деци треба дати да спавају, докле оће; кад пођу у школу, онда и тако неће моћи предуго спавати. Само онда, кад деца у вече неће да спавају, него се отимају да у вече седе; или кад леже у кревету а не могу да заспе; или ишту, да когод код њих седи, и да им приповеда и т. д. онда ваља начинити реда. Већ из педагошких обзира није добро, да деца леже у кревету, а не спавају. У том случају треба им дотле не дати да дању спавају, док не постигнемо, да су у вече сањиви.

Мимогред буди речено, да они, који много спавају, нису тако зване сањиве природе, него да таки људи могу бити, као што нас искуство учи, врло даровити, и кад су исавани да могу бити највећи радени.

Ако морамо дете из сна пробудити,

било мало, било велико, то морамо врло обазриво чинити; в љу децу можемо речима тихе пробудити, али не јасније него што је нужно; а малу децу у кревету полагамо разбудити. У опште по могућству ваља гледати, да малу децу не будимо из сна.

ПЛАЧ ДЕЧЈИ.

Ако је дете когод нехотице ударио или увредио, ваља му рећи: „Ћути, — оп неје хтео; он ће други пут пазити, опрости му!“ — Нехотице учињене увреде, никако се не смеју враћати.

Кад је дете увређено, а родитељ не може да извиди узроке увреде, ваља детету да рече: „ја не знам ко је крив; умири се!“ — Из исказа једног детета, особито пак оног, које је интересовано, никако се не може знати, ко има, ко ли нема право.

И код ових врста дечјих увреда, код нас се често неумесно поступа. Родитељ кад и кад и не извиди, ко је крив, па осује и ружи оптужено дете; шта више, често се дешава и то, да се родитељ тако заборава, да сам иде, да се освети ономе, ко му је дете увредио. Такав поступак сасвим неваља: ту се завађају родитељи за оне ситнице, за које се деца у часу измирују. Такав поступак је штетан по душевно унапређивање увређеног детета; оно се тиме учи чинити зло, а да за то други бивају кажњивани. Заиста, тако спремати децу за живот, у ком их неће нико бранити ни заступати, сасвим је неумесно.

Вредн је овде осврнути се и на онај плач дечји, што је изазван *родитељским казнама*; и ту се често деца сасвим неумесно васпитају.

Кад родитељи казне дете, онда се овде претпоставља, да они имају право, што то чине: По томе, овде има важности само онај поступак родитеља, што га они обављају после учињене казне, онда, кад дете плаче.

Родитељи у таким случајевима ваља да се показују, као да их ни мало неје жао, што дете плаче, они ваља да се по-

казују, да имају чврсту вољу, дете и други пут казнити, само ако оно то заслужи. Од родитеља се иште, да своју децу љубе, али за то, од њих се и то иште, да од срца мрзе зла и неушутна дела своје деце.

У таким случајевима, родитељима често не достаје консеквенције, не достаје сталности у назорима и осећајима. Колико се пута дешава, да се родитељи сажале на дечји плач, да се покају за учињене казне?! — Па што је још горе, колико се пута дешава, да родитељи то деци, својим понашањем и говором и изјављују? — Код таквих поступака, казна не може извршити своју задаћу, да дете сачува, да то, што је урадило, други пут не чини. После основане и оправдане казне, дете се мора оставити нека плаче; јер док оно тако плаче, дубоко усађује у своју душу науку, како треба у будуће од злих дела да се чува. Ако пак родитељи својим поступцима тај процес дечјег душевног унапређивања покваре, онда им је узалудна била и казна: они су се пред децом изиграли.

Ни следећи поступак многих родитеља неје и не може бити за одобравање: Дешава се, да кад отац дете казни, мати не одобрава, и обратно, кад мати казни, отац детету држи страну. И то би имало смисла онда, кад дете о тим неодобравањима не би знало ништа; али кад се то чини за време саме казне, пред децом, онда је то до крајности неоправдано. Дете у таким приликама има некога за сигурно на својој страни, поред свега тога што је зло урадило. Шта ту онда помаже строгост овога или онога родитеља? — У таким случајевима се дете ни мало не унапређује, оно се ни мало не учи, да избегава зла и неумесна дела.

Као што се види, код дечја плача, што је изазван родитељском казном, не може бити говора о директном умиривању дечјем. Родитељска казна не иде за тим, да плач и рђаве утиске не изазива; она тежи само за тим, да децу васпита. Само у колико се деца одвикавају од неумесних дела, која казне узрокују, само у толико се ова и од плача одвикавају.

Поред наведених непријатности, има још и чисто душевних незадовољства дечјих. И ове врсте незадовољства и увреда имају јака утепаја на дечје васпитање и унапређивање.

Ове увреде обично долазе с поља, од стране друге деце, од стране одраслих, па често и од каквих прилика и појава у природи. Та незадовољства дечја су у највише случајева, бар са нашег гледишта, не оправдава; и баш за то, разуверити и поучити децу односно тога, значи поступати с њима при увредама и непријатностима ове врсте.

Ових увреда дечјих има врло много. Исто их тако много има, као што је много и увреда, непријатних утисака на душу. Свака поједина ова врста незадовољстава, има свој засебни начин поступања.

Кад дете плаче, што се неко с њиме нашалио, оно држи, да је тиме осрамоћено; јер оно, што њему не годи дознају и други, па му се тако нарушава углед. Ако је шала, с које дете плаче, мање више така, да не вређа, — ваља детету рећи: „он се шали, — кад се сви смеју, смеј се и ти, па ће бити добро; не треба се срдити ма за што!“ — Ако у шали има и подсмеха, ваља детету рећи: „чувај се, пази да будеш добар, па ти се нико неће моћи подсмевати!“ — Врло се често дешава, да онај, што се подсмева, има више мана, него онај, коме се подсмева; али за то детету о томе не треба говорити; јер, оно отуда може долазити до закључка, да је добро, да је савршено; кад дете пак такво што уобрази о себи, онда од његова унапређивања не може бити ништа.

Дешава се, да дете плаче, што се боји од чега; то бива, ако је урадило што неупутно или штетно, те се боји казне, или, ако је приметило што у природи, те се

боји злих последица тога. Код прве врсте ових непријатности, са дететом ваља бити попустљив; јер кад дете плаче, што је зло урадило или баш за то, што се боји казне, знак је, да оно то неје хтело урадити; и већ бојазан сама, у таквим случајевима, у стању је учвршћивети дете у добром делању. Но; поред свега тога, ваља детету показати, да нам је жеља, да оно то више никада не уради. — Ако се пак дете боји од мрака, грмљавине и т. д. — ваља га слободити речима: „неје то ништа; Бог милостиви чува нас.“ Уз то, добро је у колико деца могу разумети, тумачити им разне појаве у природи, јер заиста то је најбољи начин страх од деце одстранјивати.

Кад је детету дуго време, те је услед тога незадовољно и плачно, најбоље је, — дати му какав рад да ради. Ако дете нема воље то да чини, ваља га на то нагонити. Рад је најбоље средство за прекраћивање времена и растеривање досадних мисли; тек после рада прија и може пријати одмор и нерад.

Ако дете плаче, што нема нових хаљина, добра јела и т. д. па ако му родитељи то набавити не могу, ваља му рећи: „ми знамо шта теби треба, па то имаш, а што ти не треба, то ти нећемо купити, па ма колико да плачеш.“ — Већ је мало сумњије вредности изрека: „отац нема то да ти куши, ми смо сироти.“ — Ја држим, да детету не треба говорити о немању и сиротињи, јер налазим, да такво што убија осећај узвишености човечје у детету; такво што, не даје детету да мисли на што боље и племенитије. Док год иде, сиротињу ваља пред децом тајити и крити.

Има такве деце, која се сама ударају и трескају о земљу, само да изазову код својих родитеља саучешће или попустљивост у чему. Таку децу ваља оставити нека плачу и кукају колико им воља; јер, ако им будемо чинили по вољи, помоћићемо их да најпоқваренији људи постану: то пак ни један родитељ неје рад да постизава.

Као што се види, душевне увреде дечје су понајвише неосноване; и баш за то, ту се може највише поправљати само дете, а најмање се може утицати на при-

лике, које су те увреде изазвале. И заиста, ако хоћемо, да нам деца у друштву узмогну живети, морамо их прилагођивати друштву; друштво се ни за чију љубав поправити и изменити не може.

Кад се све ово, што о плачу децјем наведено, разуме, може се, држим, доћи до увиђавности, да су децја незадовољства врло важан моменат васпитавања; јер, ако се родитељи умеју понашати са децом, у тим случајевима, као што треба, не само да неће имати прилике слушати јад и кукање своје деце, него ће их и ваљано подизати и унапређивати.

Ваљаним утецајима родитеља на децу онда, кад она плачу, постизавају се многе и узвишене цели васпитавања. На име, тим радом она постају: озбиљна, слободна, карактерна, задовољна, издржљива, јуначна, истинита, љубазна, племенита, побожна и т. д. — Може се рећи, да се тим радом деца у душевном обзиру свестрано унапређују и да постају људима, који могу бити само украс друштва у коме живе.

Отклањати плач дакле незадовољство, терет, бол децји, јесте и са гледишта садашњости децје, један од најузвишенијих радова. Убрисати сузу јесте леп посао; али је убрисати тако, да више не кане, јесте заиста узвишен посао.

Као што је познато, родитељи су на плач децји, до данас, слабо пазили, и што су пазили, било је више од штете него од користи. Ко је од простијих родитеља до данас мислио, да са децом онда, кад она плачу, треба умесно поступати? — Љубити децу, а не бринути се за њихову

будућност, јесте са свим неумесно: корист, срећа и напредак наше деце иште, да их исто тако подижемо за ваљане људе, као што их љубимо.

Сипремати децу за живот не значи ништа друго, до ли их тако васпитати, да као људи у свету, у ком живели буду, узмогну бити срећни и задовољни. А кад знамо, да је свет немилостив према нашим мамама, да нема осећаја према нашим теретима, које осећамо са нашег неунаређења, — онда ваља да знамо и то, да децу морамо тако подизати, да у свету не добијају удара, који му могу стварати незадовољства; тешко оном, ко иде у свет, а неје за свет спремљен!

Од родитеља се дакле иште, да буду добри васпитачи, од њих се иште да знају шта у ком случају, шта у којој прилици имају чинити, а да своју децу ваљано подижу и унапређују. Дете живи за садашњост; њему је она најдража; родитељи пак ваља да се одушевљавају за будућност децју, она треба да им је најсветија, Поводити се за децом, за њиховим мислима, осећајима и тежњама, а напуштати сопствену увиђавност при васпитавању, никако неје и не може бити умесно. — Пазимо дакле на нашу дечицу, на ту нашу милу узданицу, — јер знајмо, да њихова срећа, њихов, напредак, њихова величина у будућности, зависи од наших ваљаних васпитачких радова.

Дај Боже, да овај малени рад допринесе ма и најмање што срећи и напретку наше народне омладине!

Т. Марјановић.

ЉЕШКЕ

ИЗ ШКОЛЕ.

Просвета у Угарској. Не може се опоречи, да Угарска влада није много учинила за просвету народну за последњих 20 година; али, кад се саслуша извештај њен, који је поднела ових дана своме земаљском сабору за народну наставу из прошле школ. 1892—3. г.: онда се види, да је народна настава у нашој држави још далеко заостала иза наставе напреднијих народа европских, јер поменути извештај владин казује, да у Угарској има још 214 општина,

које немају никакве школе, и због даљине не могу да иду у суседне општине, а 1757. општина, чија деца одлазе на наставу у суседне општине, које такође немају своје школе: то онда видимо, да од 12.000 и неколико општина угарских, немају својих школа близу 2000 општина, дакле, скоро шести део; те тако и не полази школу више од по милијуна деце, што су за школу способна, а то је велики назалак.

Предлог за миленијум Угарски. Познато је нашим читаоцима, да је угарска влада на-

мерна да прослави 1896. г. 1000 годишњицу (миленијум), како су Мађари овамо дошли и основали данашњу Угарску државу. За ту прилику поднео је ових дана кр. уг. председник министарства један предлог земаљском сабору, како да се тај свечан чин што достојније прослави у Угарској, па међу осталим предлозима спомиње, да ће влада из државних средстава, за идуће 2—3 године, изградити 400 зграда за основне школе, те да се тако 1000 годишњица дочека, да не буде ни једне општине без школе.

Ретка школска прослава. 23. новембра (5. децембра) о. г. навршило се 25. година, како је 38. зак. чл. ол. 1868. г. т. ј. данашњи угарски школски закон, добио краљеву санкцију (потврду), а у једно је то 25. год. прослава и како је законом укинута у школама, а после и у војсци, телесна казна. Тај чин је свечано прослављен 26. нов. (8. дец.) о. г. у Будимпешти на кр. учитељској школи прикладним говорима и песмама.

ИЗ ДРУШТВА.

Свештеничко удружење. Оно, што многи нису веровали, у чему су многи посумњали и из свештеничког реда, постигло се овде у Новоме Саду 4. и 5. новембра о. г. Неколицина свештеника, са пок. Сергијем Шакраком-Нинићем

на челу, покренула је мисао у „Српском Сиону“ за удружење српског православног свештенства из митрополије карловачке. Горњих дана и купило се у Н Саду до 60 свештеника мирског и монашког реда и изрекли, да желе да се удруже на основу правила, која су били лане изнели а сад у млогом преиначили и усвојили. Тако ће по одобрењу св. синода и наше свештенство имати прилике, да се чешће састаје и да се озбиљно посаветује о судби и срећи наше св. цркве и њених верних и да јачом снагом поради на бољитку среће и напретка цркве и народа, коме су свој живот посветили. У то име, нека им је сретно!

РАЗНО.

Лука Николић трговац и веленоседник земунски, који је преминуо 14. октобра о. г., ушао је, својом опоручком, у ред добротвора народних, јер је завештао двома српским православним црквама у Земуну по 1000 ф; српском учитељском конвикту у Нов. Саду 300 ф; „Матици Српској“ и српском нар. позоришту по 100 ф; српском земунском певач. друштву: 200 ф; фиду сиротих ђака у земунској реалци 100 ф; ватрогасном земун. друштву: 200 ф. и учинио је још неке мање легате. Слава му!

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА

Новосадкиња.

Добротворна Задруга Српкиња Новосадкиња имала је своју одборску седницу 11. (23) септ. о. г. под председништвом своје начелнице гђе Јулке Радовановићке. Овом приликом је предала на дар благајкиња гђа Јевтићка књижицу: „Ободска Штампарија“ на Ријеци Црнојевића у Црној Гори и њен значај на словенском југу, што је донео професор А. Сандић са Цетиња а издао одбор за прославу четиретогодишњице ободске штампарије. Написао А. П. Ровински. Цетиње, у државној штампарији 1893.

Као најважнији предмет за ову седницу био је разговор о томе, да се и ове године приреди о божићним поклалама једна друштвена забава у корист друштвеног фонда и доковало се, да се приреди један концерат с игранком, на коме би се приказале и две живе слике. За спремање те забаве одређене су: начелница, прегледача гђа Кат. пл. Новићка и одборкиње гђе: Јелисавета Трифковићка и Ангелина Ђ. Поповића, које ће се у преговор ставити, с г. А. Хаџићем и прибрати девојке и гђе за суделачице у свирци, декламавању и живим сликама, на кад доврше припрему, да извеште одбор о свему.

Новосадкиње су имале своју одборску седницу и 16. (28.) новембра о. г. под председни-

штвом своје начелнице гђе Јулке Радовановићке. У овој седници је поднешен извештај о последњој забави задружној, која се одржала 13. (25.) новембра о. г. у дворани „Царице Јелисавете“, из кога се види, да је том приликом утекло: 342 10 ф добровољних прилога и 352 фор. од улазница; свега: 694 ф. 10 н. Трошак је износио: 290 ф. 50 н.; те је тако остало чистог прихода од ове забаве: 403 ф. 60 н., што се узело на повољно знање. Уједно је решено, да се суделачици гђици Јулки Павловић Поповићевој пошаље из одбора писмена захвалница, а овдашњим суделачима и суделачицама да се лично отиде и да се захвали, а наиме: гђицама: Бетика и Леонори Соргеровима, Емилији Славнићевој, гђи: Марији Јовановићевој и Јустини В. Поповићевој и гђицама: Емилији Адамовићевој, Даници Јовановићевој, Зорки Поповић-Манигодићевој, Даници Тешићевој, Љубици Чакриној, Христини Екмецићевој, Десанки Јездимировићевој, Иди Колмајеровој, Јулки Прициној, Видослави Сандићевој, Види Стајићевој, Ани и Марији Старијиној, Десанки Тапавициној и Марији и Катинки Шкофиној, као и господи: Николи Кондорошу и Димитрију Манигодићу. Даље да се захвали још г. г. А. Хаџићу, Јовану Грчићу, Јовану Јудлу, И. Бенешу и Станку Аранићком, као и фотографима: Грујићу, Ј. Рехнићеру и Сингеру, што су бесплатно уступили друштву

своје неке ствари, а прилагачима, да се изда јавна захвала с извештајем у свима српским месним полит. листовима и једном немачком и једном мађарском листу.

У овој се седници узео с тугом на знање глас да се многогодишњи перовођа сегединске добротворне Задруге Српкиња Тома Јаникијевић, упокојио Одређено је даље гђици Султани Ци Јуковој из Вршца, питомици бечке конзерваторије 10 ф. у име припомоћи и узео се на знање извештај, да је изабрата питомица за забавиљу Ана Стојковићева одустала од похађања школе и престала тако бити даље питомица ове задруге

Још је овом приликом одређено, да се за божићњу милостињу изда нашој месној сиротињи 80 ф. а 120 ф на одело сироте женске школске дечице.

Сентомашкиња.

Извештај о раду одбора „добротворне задруге Српкиња Сентомашкиња“ поднесен главној скупштини исте задруге у седници држаној 31. октобра 1893.

Славна Скупштина!

Част нам је поднети извештај о раду одбора ове задруге за прошлу годину с молбом, да га она по саслушању на знање узме.

Одбор је у прошлој години држао 8 редовних седница својих, у којима су обављена и расправљена 52 предмета, који строго у круг радње одбора спадају. Прегледани су свремена на време друштвени рачуни: одбор се старао да приређена забава што боље испадне и да што више материјалних средстава овој велеважној установи принесе, да би она могла што боље одговарати своме смеру и задатку; одбор је по могућству чинио добротворства сиромашима и сирочадима а помагао је и просвету тиме, што је ђацима како у овдашњим тако и у вишим школама пружао потпору на књиге и одело. Осим тога одбор је уписао ову задругу као члана оснивача у српску књижевну задругу у Београду, те ће књиге при крају школске године подељивати марљивим ученицима, који се уче у овдашњим српски народним школама; даље је он вршио надзор над ручним радом у овдашњим школама и суделовао при испиту ручнога рада; давао је прибор за ручни рад сиромашним а вредним малим радницама у овдашњим школама. У прошлој години уписала се врла Српкиња гђа Марија Алексијевића за члана ове задруге приложивши 50 фор у име уписине. Од приређене забаве преостало је чистих 125 фор. 26 нов.

Чланова је било 76 које из места, које пак из суседног места Турије. Од чланова је уплаћено 152 фор а уписина износи у прошлој години 54 фор.

Стање благајнице у прошлој години овако је:

Пренос из прошле године	1795 ф. 99 н.
Примање у пр. години	413 ф. 66 н.
	Свега: 2209 ф. 65 н.
Расход у прошлој години	172 ф. 55 н.
Данашње стање	2037 ф. 10 н.

Од ове суме има у ручној благајници 31 фор. 58 нов. а 2005 фор. 52 н. је дато на приплод.

Изнесавши овај извештај молимо славну скупштину, да га узме на знање и подели оприсицу благајкињи а одбору своје поверење изрази за његов рад у прошлој години — желимо, да идућа година буде обилатија и у свему још напреднија.

Скупштина је овај извештај узела на знање. У одбор су изабране све стари чланови а тако исто и часници.

Суботичкиња.

И ако ређе излазе у „Ж. Свету“ извештаји о раду суботичке „Добротворне задруге Српкиња“, то никако не може бити знак какове малаксалости или попустљивости према племенитом и узвишеном задатку и позиву појединих чланова, него прикупљање нове, свеже снаге у цели што обилнијег и успешнијег рада у корист српског женског подмлатка — узданице наше —, и ради олакшања тешког и жалосног стања овдашње сиротиње. Истина, да је у последње време број чланова спао на 30, но мора се признати, да су то чланови такви, који су кроз проникнути идејом добротворства, који су одушевљени за свако корисно по народ наш предузеће, којима у сваком тренутку лебди мисао на бољитак и напредак нашег народа; то су тако врени и одабрани чланови, који не само у скупу, него и појединце на свој сопствени рачун чине добротворства, прилажу на народне и просветне цели и то све извршују држећи се оне изреке св. писма: „да незна левака, што чини десница“. Није чудо дакле, што наша задруга и поред маленог броја чланова лепо напредује, као што ће пошт. читаоци видети из овог извештаја мало ниже. Срце нас боли, кад помислимо, колико отмених и имућних госпођа има, које или нису ни биле чланови задруге, или ако су биле, избрисале су се из незнатних узрока. Колико више добра би се могло учинити српској сиротињи, за народну просвету и бољитак, да је више љубави за општу ствар, попустљивости у међусобном односу, и сложеног рада у друштво! Општи немар и равнодушност према животним интересима нашег народа зар да мимоиђе наше место?! — После овога доста непријатног увода да пређемо на ствар, и да изнесемо на јавност рад наше задруге у току времена од како је последњи мој извештај у овом листу изишао.

Одржане су две одборске седнице и редовна главна скупштина. Мило ми је, што пре свега могу изнети једну радосну појаву у животу наше женске задруге. Један бивши члан задруге, који

је из непознатих узрока био иступио, вратио се у заједницу, а три нова члана су пријављена и уписана у задругу. Ове последње су од најмлађих госпођа и то: Катица Драгићка, Даринка Арадска и Милка Арадска, а све три је пријавила врени и вредни члан задруге и одборница г. *Марина Арадска*, која од како се уписала у задругу, многе лене и корисне услуге чини задрузи, а осим тога топлим заузимањем протурје „Женски Свет“ међу наше просте а писмене женскиње, а што данас наше земљоделске кћери држе и читају „Женски Свет“, њена је заслуга.

У одборској седници држаној 13. јуна т. г. упућен је задружни благајник, да са задружним перовођом склопи правилан рачун за 1892. годину, који ће по прегледу и одобрењу остати у задружној писмохрани, а за себе задржи дневник за примање и издавање. — Предложиће се гл. скупштини, да попуни одбор, но са онаким члановима, који даду часну реч, да ће седнице редовно посећивати. — Одређена је награда задружном перовођи од 50 фор. за састав књижице „Петнаестогодишњи рад“. — Изаслане су одборнице: Милка Поповићка, Анка Карановићка и Јулка Димитријевићка, да присуствују на испиту у женској школи и осведоче се, која је ученица најзаслужнија награде задружне од једног дуката. —

Друга одборска седница држана је 4. новембра о. г., у којој је читан допис овдашње мађ. грађ. касине, где се наводи, да је касина намерна прославити достојно педесетогодишњицу овенчаног мађ. песника и књижевника М. Јокаија, и у тој цели позива и ову задругу у предконференцију посредством своја три члана, а на којој ће бити заступљене све субот. задруге и корпорације. Пошто је овај позив касно приспео, а да би се три члана могла изаслати из седнице, то је подир Е Мучанка са одборницама Кристином Димитријевићком и Белом Стојковићком била на конференцији и заступала ову задругу. Одбор је ошумоћио сада споменута три члана, да и у даљем предузећу заступају задругу. Одређено је 15 фор. да се подели сиротама уд. Савети Петровићи, Нат. Петровићи, Милки Павковићи и Евици Максимовићевој по 2 фор., и 4 фор. Ирми Жудијевој Српкињи у овд. женској држ. препарандији на огрев, а 3 фор. на расположење председници, да дарује сироте по свом увиђењу. Поверено је одборницама: Анки Варановићевој и Марини Арадској, да наруче обуће и одело за сиромашну децу српске женске школе у вредности до 15 фор. — Закључено је предложити скупштини, да се идућих месецеја приреди вечерња забава у корист задружног фонда. Прегледачице рачуна за 1892. год, који је начињен по упутству задружног одбора, — подносе писмени извештај, по коме 1892. год. примање је износило 735 фор. 40 н. а издавање 688 ф. 08 н., остало је у благајни 47 ф. 32 н.; од ове своте кад се одбије мањак

од 1891. год. пренешено је као готовина у приход за 1893. год. 25 фор. 92 н. — Стање главнине, које је прошле године било 4359 фор. 41 новч. прирасло је у години 1892. на 4611 фор., 12 новч. од које своте 500 фор. је уложено у пет деоница месне газдачке банке, деонич. друштва, које имају леп изглед у будућност. Установљен је у овој седници и предрачун за 1894. годину. По томе предрачуну приход би износио у идућој години 433 фор. 58 нов. а расход 145 фор., придшло би капиталу 288 фор. 58 новч. С тим би главнина задружна у идућој години премашила своту од 5000 фор. Заиста леп напредак после толиких издатака на добротворне и просветне цели, који издатци износе преко 2000 фор. што иде колико у похвалу задружног рада, толико потиче и из савесног руковања са задружним иметком и савесним вршењем дужности свију чланова, а нарочито неуморним трудом и заузимањем око бољитка задружног оних чињеница, које данас стоје на челу задруге. Док је у задрузи родољубивих и вредних чланова, ма да их је и мало, немамо узрока очајавати за будућност, него напротив смемо се надати, да ће нам свака година све боље и боље прилике донети.

Б. Г.

ЧИТУЉА.

† **Евица уд. Радуловићка**. Мало ћемо наћи таквих примера међу старијим нашим Српкињама као што беше ова покојница, која нас остави 5. новембра о. г. у својој 72. години живота. Она је знала да поред кућевног посла, прати и наш јавни живот, те се тако њеном будном оку није омакла ни једна значајнија промена народног политичког живота. Она је у својим старијим данима читала скоро све наше политичне, књижевне и стручне листове, те је тако и сазнала за несрећу Бовићке општине, која ју толико дирнула, да је овако стара зашла по нашим домовима и накупила утвари црквених и у новцу на 400 ф. и тој сиротој општини, тако рећи, обновила цркву. И иначе, прилагала је на сваку хуману цел и чинила добра, где јој се год прилика указала. Па за то рећимо овој нашој вредној читатељки: лака ти била црна земља!

† **Милаш Бујићић Абердар** бивши министар просвете у краљ. Србији и професор на вел. школи, књижевник и песник, из омладинских времена одушевљени раденик на делу и перу преминуо је у Београду, после дуже болести, 14. (26.) новембра о. г. у 51. год. живота. Као министар просвете примио је и учитељством ухлебио многу нашу Српкињу са ове стране. Бог да га прости!

† **Др. Васа Булић**. Прекосавски наши листови донели су тужну вест, да се 12. (24.) новембра о. г. упокојио у Београду врли Србин и родољуб Др. Васа Булић, ревни скупљач на-

шег листа и одушевљени борац за бољу будућност женског нам нараштаја. Др. В. Булић био је дуже времена срески лекар у Смедереву, а у последње доба жељезнички санитетски физик и резервни капетан. Он је родом из Срема. Вечан му спомен био!

† Фердинанд Шрајбер. Новосадско грађанство, изгубило је једног свог одличног суграђанина Немца, Фердинанда Шрајбера, оца нашег уваженог вел. капетана Антона О. Шрајбера. Ово је човек још из оног сретног доба, кад се Срби и други грађани новосадски живеше као браћа па се помагаше и љубише. Ту лепу успомену грађанску отпратили Срби 20 новембра (2. дец) о. г. многобројно и с тужним срцем до вечне куће, кукајући за оним лепшим данима, а благосиљајући човека, који је до смрти своје умео да очува ту лепу слику грађанске врлине. Нека му је лака црна земља!

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗИ.

Домаћи ћеније, од Лујзе Ото. Прерадила и за Српкиње удесила Даница. Вел. Кикинда. Штампариа: Стеве Миленковића. 1893. Цена 60 новч.

Ово је друга књига, коју нам пружа ове године наша вредна сарадница Даница. Но већ у напред морамо казати, да је овим другим избором много боље среће била, а и израда је и превод много савршенији. Даница није ову књигу само превела, него је прерадила тако вешто, да се у читању и не осећа, да то не пише Српкиња Српкињама. Тешко, да има у нашој књижевности за наше женскиње тако поучних списа и тако зрелих мисли као што се овде може наћи, те ми најтоплије препоручујемо нашим Српкињама, да набаве ову књижицу и да ју проуче; неће се кајати. Књига је тако удешена, да може послужити за поуку и девојкама и родитељима, особито матерама.

НОВЕ КЊИГЕ.

Увод у филозофију за средње школе, са ставио Милан Шевић. Београд. Штампано у државној штампарии Краљевине Србије. 1893. Цена 50 п. дин.

„Орао“ велики илустровани календар за годину 1894 уз сарадњу српских књижевника уређује Стеван В. Поповић. Година двадесета. Кал. део „Орла“ уредио је професор А. М. Матић. Забавно-поучни садржај „Орла“ за год. 1894 врло је богат и учествовали су у њему наши најбољи писци — Уз овај садржај иду Вашари и Огласи Илустрације за „Орла“ израђене су у првим уметничким заводима. I. Насловна слика: 1. Јован Бошковић. II. Ликови: 2. † Герасим Зелић. 3. Никодим Милаш. 4. Никола Станковић. 5. Прото Јован Сундечић. 6. Елодија Ч. Мијатовића. 7. Др. Ђорђе Радић. 8. † Александар Стојачковић. 9. Др. Оскар Ажбот. 10. Стеван Рајичевић. 11. Владислав Тителбах. 12. Милица С. Мата-

вуља. 13. Нина Петровићка. III. Из наших крајева: 14. Херцег Нови у Боки Которској. 15. Манастир Савна у Боки Которској. 16. Србин и Српкиња из Боке Которске. 17. Мајчина радост. 18. Збогом! IV. Са ободске прославе: 19. Књаз Никола I. 20. Митрофан Бан. 21. Др. Лаза Томановић. 22. Павле Ровински 23. Гробница песника-владике Петра П. Његоша врх Ловћена. 24. Обод крај реке Црнојевића. 25. Војвода Илија Пламенац. 26. Томаш Вукотић. 27. Жена из Подгорице. 28. Девојче из Подгорице. 29. Др. Јосиф Сладе. — V. Са дубровачке светковине: 30. Откривање споменика песника И. Гундулића. 31. Гуслар у дубровачкој пивници. 32. Дубровчанка жена. 33. Дубровчанка девојка. 34. Барон Гондола Гундулић. Цена је 1 круна (50 новчића) или 1 динар. Наручбине из Србије прима књижарница Велимира Валожича у Београду; која рабатује 20 - 25%. Из свију осталих крајева упућују се наручбине на потписану књижарницу и штампарију. Растуривачима и купцима за готово дајемо највећи уобичајни рабат. На „Орлови“ крили узлетлио је „Царић“ мали календар са сликама за год. 1894. Цена му је 20 новч. или 2 гроша. Рабат и наручбина као у „Орла“. Издавачка књижарница и штампариа А. Пајевића у Н. Саду.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

Списи Вуса Ст. Караџића. Одбор за издавање Вукових списа спремио је за штампу и потписана Управа почела је штампати ове нове књиге:

1. *Граматички и полемички списи Вукови* из времена од год. 1814 до год. 1861. књига I. која обухвата време од 1814 до 1822.

Како ће ова I. књига изнети око 30 штампаних табака велике 8°, а да би се купцима дала могућност да је брже и лакше могу набавити, то је Управа Државне Штампарии, по предлогу Одборову, одлучила отворити упис на *аргелату* за *поједине свешчице* од 5 до 6 табака, по 0-80 дин. или 40 новчића. С тога овим Управа позива свакога, који би хтео на овај начин набављати ову књигу, да јој се за времена јави, јер се више, кад цела књига буде наштампана, у свешчицама неће продавати.

Поручбине с *новцима* треба упућивати: Управи српске краљевске Државне Штампарии у Београду. Ако се не би јавио довољан број уписника, књига се у свешчицама неће штампати.

2. *Српске народне ијесме*, књига III. у којој су ијесме јуначке средњи времена.

Од Вукових списа државнога издања има још на продају:

1. *Српске народне ијесме*, књига I. у којој су женске ијесме. Цена у тврдим корицама 4 дин., у меким 3.

2. *Српски Рјечник*, I. свеска А—З. 4-50 дин. Могу се добити у свима државним књижарницама у Србији.

Кад започете књиге буду готове, даће се у штампу и остали списи Вукови:

1. *Српски Рјечник*, и упоредо с њим:
2. *Српске народне шјесме*, књига II (издање ове књиге од год. 1887. све је распродато), IV, V, VI и VII (из посмртних рукописа);
3. *Српске народне приповијетке, пословице и загонетке*;
4. *Грамматички и полемички сисси* књ. II;
5. *Историјски и етнографски сисси* књ. I. и II: — и
6. *Ситнији сисси различног садржаја*.

14 новембра 1893. год. у Београду.

Урива Државне Штампарије.

Јанко М. Веселиновић, наш најбољи сувремени приповедач народног сеоског живота из јужних крајева, оглашује, да је намеран, да изда сва своја, до сад, по листовима, растурена дела и почиње са:

„*Селанком*“ својом, приповетком из сеоског живота. Ова је приповетка преведена већ и на француском и другим страним језицима, и важи као најлепша приповетка у српској литератури.

Књига је већ дата у штампу а цена јој је 2 динара или 1 ф. а вр. Претплата се шаље: г. Милошу Величком учитељу код саборне цркве у Београду.

Књига ће изнети 12 штампаних табака и биће у њој 12 слика.

Препоручујемо нашим читатељкама, да се претплате на ову приповетку.

Писма Кнеза Милоша, која нигде до сад

нису штампана, хоће да издају сад наши учитељи из Ужице г. г. Јован П. Поповић, Цветко Радојичић, Недељко Игњатовић и трговац Спасоје Ј. Радишић, те позивају на претплату. Цена је књизи 1 динар или 50 новч. Књига ће изнети око 8 штампаних табака, а рок претплате до 20. децембра о. г. Новци и имена, која ће се у књигу штампати, шаљу се г. Спасоју Ј. Радишићу у Ужице.

Неколико пријатеља српског витештва из Београда намеравају да издаду идуће године књигу: „*Венац прича српских ратника*“ из година: 1876—78. и 1885., где ће да се изнесу: скице појединих сцена, из тог доба, која избијају из обичног колосека. Издавачи су ради, да сачувају од заборава многу драгоцену слику српског ратништва, које ће доцније моћи послужити потомству за забаву и подстак јуначки, а и историку за објашњење појединих догађаја, те позивају све ратнике или оне, који су што слушали причати од ратника, да им прибележе и пошљу, што год би важније и занимљивије било, па и оно, што је весело и шаливо, да се тако прибере што више градива за ту цел.

Све што ко прибере и прибележи, нека пошље, најдаље до 22. фебруара 1894. г. на адресу: „*Витеза*“ у Београду.

ОДГОВОРИ.

Сарадницама, новим и старијим, који су нам у последње доба послали своје чланке и песме, јављамо, да ће све то ући почетком идуће године, како буде за које згодна прилика.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Отварамо претплату на наш лист и за идућу 1894., а његову IX. годину.

Нећемо, ни за идућу годину, да мењамо што на листу ни у погледу његовог унутарњег распореда, ни у његовом административном одношају.

Лист ће излазити и идуће године једанаест месечно у истом облику и вредности годишње 1 форинту (2 круне) за Аустро-Угарску, а за све друге државе 1 ф. 20. н ; за Србију пак 2½ динара. Претплата се у напред шаље за целу годину.

Молимо све наше добротворне Задруге, као и остале скупљачице и скупљаче наше, да се заузму, да овај једини заступник женских интереса с ове стране Саве и Дунава добије приступа у сваку нашу бољу кућу. То је наша цел била још при почетку и за то смо и одредили тако малу цену, да га могу и најсиромашније куће држати, јер нама није стало до материјалних добитака но до моралног успеха, а тај највише зависи од вредних скупљачица и скупљача.

Који су нам остали за ову 1893. г. по нешто дужни, молимо их, да нам то подмире до краја о. г.

Наш лист има врло важан задатак, особито за ове крајеве, и отуда и рачунамо, да ће наше родољубиве Српкиње листом пријонути, да се ово њихово гласило одржи, подигне и унапреди; у то име, сретан вам рад!

На завршетку желимо вам свима, да проведете сретно и у миру наступајуће божићне празнике и уједно се захваљујемо врло лепо свима сарадницима и сарадницама, као и скупљачицама и скупљачима, на њиховој ревности и љубави и молимо их, да нас и у будуће потпомогну у овој лепој задаћи.

У *Новом Саду*, 1. децембра 1893.

Уредништво.